

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ОПЕРАТИВНО-РЯТУВАЛЬНИХ СИЛ
КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ОСОБЛИВИХ УМОВАХ

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**ТЕОРІЯ ТА МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕНЬ В МЕЖАХ
ПСИХОЛОГІЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ОСОБЛИВИХ УМОВАХ**

вибіркова

за освітньо-науковою програмою
«Екстремальна та кризова психологія»

підготовки доктора філософії у галузі знань
05 Соціальні та поведінкові науки
за спеціальністю 053 Психологія

Рекомендовано кафедрою психології
діяльності в особливих умовах
на 2025-2026 навчальний рік.
Протокол від «29» серпня 2025 року № 1.

Силабус розроблений відповідно до Робочої програми
навчальної дисципліни «Теорія та методологія досліджень
в межах психології діяльності в особливих умовах»

2025 рік

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ДИСЦИПЛІНУ

Анотація навчальної дисципліни

Знання, які отримані під час вивчення навчальної дисципліни «Теорія та методологія досліджень в межах психології діяльності в особливих умовах», сприяють теоретичній підготовленості здобувачів наукового ступеню доктора філософії з питань сутності понять і категорій теорії та методології наукових досліджень, практичному ознайомленню з організацією процесу наукового дослідження, формуванням теоретичного і практичного підґрунтя для ефективного, кваліфікованого проведення власних досліджень із застосуванням сучасних теоретичних та емпіричних методів наукового дослідження.

Даний курс передбачає теоретичне і практичне вивчення концептуальних засад, методологічних принципів, механізмів та психологічних особливостей прояву феноменів, які досліджуються в межах психології діяльності в особливих умовах, а також із сучасними науковими підходами до психологічної практики. Він сприяє розвитку наукових та практичних умінь і навичок, формуванню морально-етичних норм і відповідальності та усвідомленню професійної ідентичності.

Відмінною особливістю цього курсу є те, що на заняттях застосовується методи порівняльного теоретичного аналізу психологічних феноменів, активне навчання, творче оперування засвоєними знаннями, розуміння перспектив розвитку сучасної психології та психології діяльності в особливих умовах, розвиток у здобувачів вищої освіти поглиблених наукових компетенцій психолога-науковця та практика.

Інформація про науково-педагогічного працівника

Загальна інформація	Назаров Олег Олександрович, професор кафедри психології діяльності в особливих умовах, кандидат психологічних наук, професор.
Контактна інформація	м. Черкаси, вул. Онопрієнка, 8, кабінет № 234.
E-mail	nazarov_oleh@nuczu.edu.ua
Наукові інтереси	соціальна психологія; психологія діяльності в особливих умовах, психологічна реабілітація
Професійні здібності	здатність до науково-педагогічної діяльності у сфері психології; розроблення і викладання фахових дисциплін; організація та керівництво науковими дослідженнями; проведення експертної, консультативної та методичної роботи; організації освітнього процесу.
Наукова діяльність за освітнім компонентом	1. Nazarov, O., Onishchenko, N., Perelygina, L., Karikov, S., Riabinina, O., & Gontarenko, L. (2023). Psychosocial assistance within the framework of the social rehabilitation process:

	<p>prospects for recuperation and reintegrative outcomes. <i>Brazilian Journal of Education, Technology and Society – BRAJETS</i>. Vol. 16 №.se2, p. 155-165: The Global Development of Innovative Technologies and their Impact on the Education. https://doi.org/10.14571/brajets.v16.nse2.155-164</p> <p>2. Nazarov O., Yurchynska H., Ananova I., Salnikova T., Martynets L. Provision of qualified psychological assistance as a result of crisistraumatic events. <i>AD ALTA: journal of interdisciplinary research</i>. Vol. 12, Issue 2, Special Issue XXXI., MAGNANIMITAS Assn / Hradec Kralove, The Czech Republic, 2022. P. 94-99. http://www.magnanimitas.cz/ADALTA/120231/papers/A_17.pdf</p> <p>3. Назаров О.О. Психологія діяльності рятувальника: зміст та проблеми для обговорення. <i>Проблеми екстремальної та кризової психології</i>, 2022. № 4(2). С. 30-37. http://repositsc.nuczu.edu.ua/handle/123456789/16953</p> <p>4. Назаров О.О., Куценко Т.В. Формування початкових елементів професійного вигорання у курсантів навчальних закладів ДСНС України. <i>Проблеми екстремальної та кризової психології</i>, 2024. № 2 (8). С. 5–15.</p> <p>5. Назаров О.О., Левченко А.С. Особливості досліджень професійних деформацій та деструкцій у вітчизняній психології діяльності в особливих умовах. <i>Проблеми екстремальної та кризової психології</i>, 2025. № 1 (9). С. 46-55. https://doi.org/10.52363/dcpp-2025.1.4</p>
--	---

Час та місце проведення занять з навчальної дисципліни

Аудиторні заняття з навчальної дисципліни проводяться згідно затвердженого розкладу. Електронний варіант розкладу розміщується на сайті Університету (<http://rozklad.nuczu.edu.ua/timeTable/group>).

Консультації з навчальної дисципліни проводяться протягом семестру що п'ятниці з 15.00 до 16.00 в кабінеті № 234. В разі додаткової потреби здобувача в консультації час погоджується з викладачем.

Мета вивчення дисципліни

Формування знань з методології, теорії методу і процесу, теоретичного та методичного забезпечення науково-дослідної діяльності на всіх етапах власних досліджень, в тому числі у межах психології діяльності в особливих умовах, а також здобуття базових знань з методології, методики та організації наукової діяльності для забезпечення їхньої професійної підготовки у якості науковців.

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Форма здобуття освіти	
	очна (денна, вечірня)	заочна (дистанційна)
Статус дисципліни	вибіркова	
Навчальний рік	2025-2026	
Семестр(и)	3	
Обсяг дисципліни:		
- в кредитах ЄКТС	4	
- загальна кількість годин	120	
- кількість модулів	1	
Розподіл часу за навчальним планом:		
- лекції (годин)	18	12
- семінарські заняття (годин)	22	4
- курсовий проект (робота) (годин)	-	-
- інші види занять (годин)	-	-
- самостійна робота (годин)	80	104
- індивідуальні завдання	на вибір	
- підсумковий контроль	іспит	

Результати навчання та компетентності з дисципліни

Вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити:

- досягнення здобувачами вищої освіти таких результатів навчання:

Програмні результати навчання	Абревіатура
Мати передові концептуальні та методологічні знання щодо обраної для дослідження проблеми у сфері психології / на межі предметних галузей, а також дослідницькі уміння, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень на рівні світових досягнень з психології.	РН1
Виокремлювати, систематизувати, розв'язувати, критично осмислювати та прогнозувати значущі психологічні проблеми, формулювати і перевіряти гіпотези, визначати чинники та тенденції функціонування й розвитку особистості, груп і організацій на різних рівнях психологічного дослідження.	РН3
Планувати і виконувати експериментальні та/або теоретичні дослідження з психології та дотичних міждисциплінарних напрямів із дотриманням норм професійної і академічної етики.	РН4

Мати та вміти застосовувати методологічні знання для розв'язання сучасних наукових і прикладних психологічних проблем щодо розвитку та функціонування суб'єкта (індивідуального, групового) в особливих умовах.	PH11
---	------

- формування у здобувачів вищої освіти наступних компетентностей:

Програмні компетентності	Абревіатура
Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу	ЗК1
Здатність планувати та виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання у психології та дотичних до неї міждисциплінарних напрямках, та забезпечувати якість виконуваних досліджень.	СК 2
Здатність застосовувати нові технології та інструменти, сучасні цифрові технології, бази даних та інші ресурси, спеціалізоване програмне забезпечення у науковій та викладацькій діяльності.	СК6
Здатність застосовувати методологію наукових досліджень з метою розв'язання нових наукових і прикладних психологічних проблем, пов'язаних із процесами розвитку та функціонування суб'єкта (індивідуального, групового) в особливих умовах.	СК8

Програма навчальної дисципліни

МОДУЛЬ 1. ТЕОРІЯ ТА МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕНЬ В МЕЖАХ ПСИХОЛОГІЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ОСОБЛИВИХ УМОВАХ

Тема 1. Проектування дослідницької архітектури в межах психології діяльності в особливих умовах

Логіка побудови наукового дослідження в межах психології діяльності в особливих умовах. Формулювання наукової проблеми, дослідницьких питань, мети, завдань і гіпотез. Визначення об'єкта, предмета, концептуальних меж і дослідницької моделі з урахуванням специфіки діяльності в особливих умовах.

Тема 2. Операціоналізація психологічних конструктів у наукових дослідженнях діяльності в особливих умовах

Переклад теоретичних понять у систему змінних і показників. Побудова операціональних визначень психологічних феноменів, що виявляються у професійній діяльності в особливих умовах. Обґрунтування індикаторів і критеріїв вимірювання психологічних явищ у межах діяльності в особливих умовах.

Тема 3. Дослідницькі дизайни у психології діяльності в особливих умовах

Поперечні, лонгітюдні, порівняльні, польові, квазіекспериментальні та змішані дизайни у вивченні психологічних особливостей діяльності в особливих умовах. Критерії вибору дизайну відповідно до характеру професійної діяльності, умов її здійснення, особливостей вибірки та організаційних обмежень дослідження.

Тема 4. Психометричне забезпечення досліджень у межах психології діяльності в особливих умовах

Валідність, надійність, стандартизація, чутливість і діагностична релевантність психодіагностичного інструментарію. Адаптація, апробація та психометрична перевірка методик для дослідження осіб, які здійснюють професійну діяльність в особливих умовах. Мультиметодний підхід у дослідженні складних психологічних явищ в особливих умовах діяльності.

Тема 5. Організація збору емпіричних даних у професійно-екстремальних умовах

Формування вибірки, критерії включення та виключення, контроль зовнішніх змінних. Методичні труднощі польових досліджень у ситуаціях ризику, невизначеності, часової обмеженості та високого психоемоційного навантаження. Забезпечення якості первинних даних у процесі дослідження діяльності в особливих умовах.

Тема 6. Аналітичні стратегії, інтерпретація та верифікація результатів досліджень діяльності в особливих умовах

Підготовка даних до аналізу з урахуванням специфіки психологічних показників професійної діяльності в особливих умовах. Вибір аналітичної стратегії відповідно до дослідницької моделі, типу даних і характеру зв'язків між показниками. Інтерпретація результатів у контексті професійного функціонування в особливих умовах. Верифікація, відтворюваність, доказовість та критична оцінка обмежень дослідження.

Тема 7. Етичне регулювання та академічна доброчесність у дослідженнях психології діяльності в особливих умовах

Інформована згода, конфіденційність, мінімізація ризиків для учасників дослідження, запобігання ретравматизації та дотримання принципу недопущення шкоди. Особливості організації досліджень за участю представників уразливих груп, осіб із досвідом психотравматичних подій, учасників бойових дій, постраждалих у надзвичайних ситуаціях та персоналу сектору безпеки та оборони. Етична експертиза дослідження. Академічна доброчесність у роботі здобувача та відповідальність дослідника за коректність наукових висновків.

Тема 8. Наукова комунікація та імплементація результатів досліджень у практику психологічного забезпечення діяльності в особливих умовах

Підготовка наукових статей, тез доповідей, аналітичних звітів, методичних рекомендацій і фрагментів дисертаційного дослідження за результатами вивчення діяльності в особливих умовах. Апробація результатів, публікаційна стратегія, академічна презентація даних і фахове обговорення результатів. Впровадження результатів дослідження у практику психологічного забезпечення фахівців, діяльність яких здійснюється в особливих умовах.

Розподіл дисципліни у годинах за формами організації освітнього процесу та видами навчальних занять (очна форма: денна, вечірня)

Назви модулів і тем	Кількість годин за формами навчання				
	усього	у тому числі			
		лекції	семінарські заняття	самостійна робота	поточний контроль
МОДУЛЬ 1. ТЕОРІЯ ТА МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕНЬ В МЕЖАХ ПСИХОЛОГІЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ОСОБЛИВИХ УМОВАХ					
Тема 1. Проектування дослідницької архітектури в межах психології діяльності в особливих умовах	14	2	2	10	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання
Тема 2. Операціоналізація психологічних конструктів у наукових дослідженнях діяльності в особливих умовах	14	2	2	10	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання
Тема 3. Дослідницькі дизайни у психології діяльності в особливих умовах	14	2	2	10	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання
Тема 4. Психометричне забезпечення досліджень у межах психології діяльності в особливих умовах	14	2	2	10	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання
Тема 5. Організація збору емпіричних даних у професійно-екстремальних умовах	18	4	4	10	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання
Тема 6. Аналітичні стратегії, інтерпретація та верифікація результатів досліджень діяльності в особливих умовах	12	2	2	8	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання
Тема 7. Етичне регулювання та академічна доброчесність у дослідженнях психології діяльності в особливих умовах	12	2	2	8	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання
Тема 8. Наукова комунікація та імплементація результатів досліджень у практику психологічного забезпечення діяльності в особливих умовах	14	2	4	8	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання

Модульна контрольна робота	8	-	2	6	Письмові завдання
Разом	120	18	22	80	-

Розподіл дисципліни у годинах за формами організації освітнього процесу та видами навчальних занять (заочна форма: дистанційна)

Назви модулів і тем	Кількість годин за формами навчання				
	усього	у тому числі			
		лекції	семінарські заняття	самостійна робота	поточний контроль
МОДУЛЬ 1. ТЕОРІЯ ТА МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕНЬ В МЕЖАХ ПСИХОЛОГІЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ОСОБЛИВИХ УМОВАХ					
Тема 1. Проектування дослідницької архітектури в межах психології діяльності в особливих умовах	14	2	-	12	індивідуальні завдання
Тема 2. Операціоналізація психологічних конструктів у наукових дослідженнях діяльності в особливих умовах	14	2	-	12	індивідуальні завдання
Тема 3. Дослідницькі дизайни у психології діяльності в особливих умовах	15	2	-	13	індивідуальні завдання
Тема 4. Психометричне забезпечення досліджень у межах психології діяльності в особливих умовах	15	2	-	13	індивідуальні завдання
Тема 5. Організація збору емпіричних даних у професійно-екстремальних умовах	19	-	2	17	індивідуальні завдання
Тема 6. Аналітичні стратегії, інтерпретація та верифікація результатів досліджень діяльності в особливих умовах	13	2	-	11	індивідуальні завдання
Тема 7. Етичне регулювання та академічна доброчесність у дослідженнях психології діяльності в особливих умовах	12	2	-	10	індивідуальні завдання
Тема 8. Наукова комунікація та імплементація результатів досліджень у практику психологічного забезпечення діяльності в особливих умовах	12	-	2	10	індивідуальні завдання
Модульна контрольна робота	6	-	-	6	Письмові завдання
Разом	120	12	4	104	-

Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання можуть виконуватись здобувачами як під час семінарських занять, так і під час самостійної роботи. Формами виконання індивідуальних завдань є: написання есе, дайджесту, аналітичного огляду, аналізу практичних та проблемних ситуацій, підготовка результатів власних досліджень та ін.

Тематика індивідуальних занять, що наведена у програмі є орієнтовною. Здобувачам надається право вільного вибору теми індивідуальної роботи, що повинна відповідати таким критеріям як: актуальність та відповідність завданням навчальної дисципліни.

Детальний опис форм, вимоги до виконання та критерії оцінювання індивідуальних завдань здобувачів викладені у методичних вказівках до виконання індивідуальних завдань здобувачів вищої освіти на кафедрі психології діяльності в особливих умовах.

Орієнтовна тематика індивідуальних завдань

1. Наука та наукова діяльність у системі психології діяльності в особливих умовах.
2. Особливості розвитку науки ХХ–ХХІ століття та їх вплив на становлення сучасних досліджень у психології діяльності в особливих умовах.
3. Наукова ідея, науковий принцип, наукові поняття та гіпотези в дослідженнях психології діяльності в особливих умовах.
4. Методологія наукового дослідження у психології діяльності в особливих умовах.
5. Фундаментальні наукові дослідження в психології діяльності в особливих умовах.
6. Прикладні наукові дослідження в психології діяльності в особливих умовах.
7. Науковий період розвитку психології діяльності в особливих умовах як галузі вітчизняної психологічної науки. Вітчизняні наукові школи.
8. Гендерна проблематика в дослідженнях у межах психології діяльності в особливих умовах.
9. Теоретико-методологічні засади досліджень у психології діяльності в особливих умовах.
10. Загальнонаукові методи дослідження та їх застосування у психології діяльності в особливих умовах.
11. Теоретичні дослідження в системі психології діяльності в особливих умовах: сутність і призначення.
12. Організація наукової діяльності в Україні в контексті розвитку психології діяльності в особливих умовах
13. Науково-теоретичні основи досліджень у межах психології діяльності в особливих умовах.
14. Основні етапи наукового психологічного дослідження діяльності в особливих умовах.

15. Формулювання теми та постановка проблеми наукового дослідження у психології діяльності в особливих умовах.
16. Методологія теоретичних досліджень у психології діяльності в особливих умовах.
17. Метод системного аналізу в дослідженнях психології діяльності в особливих умовах.
18. Особливості використання емпіричних методів у дослідженнях психології діяльності в особливих умовах.
19. Особливості використання математичних і статистичних методів у дослідженнях психології діяльності в особливих умовах.
20. Експеримент як засіб отримання нового знання у психології діяльності в особливих умовах.
21. Вимоги до проведення статистичних спостережень у психологічних дослідженнях.
22. Моделювання в психологічних дослідженнях: загальна характеристика та можливості застосування у психології діяльності в особливих умовах.
23. Наукова інформація та способи її пошуку в дослідженнях із психології діяльності в особливих умовах.
24. Інформаційний пошук у структурі наукового дослідження.
25. Електронні засоби пошуку наукової інформації для досліджень у галузі психології діяльності в особливих умовах.
26. Особливості інформаційного пошуку при проведенні досліджень у психології діяльності в особливих умовах.
27. Наукова публікація як форма представлення результатів дослідження у психології діяльності в особливих умовах.
28. Наукова стаття та її структурні елементи в системі фахової психологічної комунікації.
29. Тези наукової доповіді як форма апробації результатів дослідження з психології діяльності в особливих умовах.
30. Пошук, накопичення та обробка наукової інформації у процесі дослідження проблем психології діяльності в особливих умовах.

Форми та методи навчання і викладання

Вивчення навчальної дисципліни реалізується **в таких формах**: навчання заняття за видами, виконання індивідуальних завдань, консультації, контрольні заходи, самостійна робота.

В навчальній дисципліні використовуються **такі методи навчання і викладання**:

– методи навчання за джерелами набуття знань: словесні методи навчання (лекція, пояснення, бесіда, наукова дискусія); наочні методи навчання (демонстрація, спостереження); практичні методи навчання (аналіз наукових джерел, формулювання проблеми дослідження, добір методів дослідження);

Розподіл балів, які отримують здобувачі заочної форми навчання, за результатами опанування навчальної дисципліни, формою підсумкового контролю якої є іспит

Розподіл балів											
Модуль 1											
Поточний контроль та самостійна робота								Індивідуальні завдання	Модульна контрольна робота	Іспит	Сума балів
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	до 44	T.T. 1-8	до 30	100
				до 5			до 5		до 16		

Поточний контроль проводиться на кожному семінарському занятті. Він передбачає оцінювання теоретичних знань та практичних умінь здобувачів вищої освіти із зазначеної теми (у тому числі, самостійно опрацьованого матеріалу).

Критерії поточного оцінювання знань здобувачів на семінарському (практичному) занятті дисципліни здійснюється в діапазоні від 0 до 5 балів:

5 балів – завдання виконане, відповідь вірна, наведено переконливу аргументацію.

4 бали – завдання виконане, відповідь вірна, але обґрунтування відповіді недостатнє.

3 бали – завдання виконане, але обґрунтування відповіді недостатнє, допущені незначні помилки.

2 бали – завдання виконане частково, допущені значні помилки.

1 бал – завдання виконане на рівні окремих фрагментів.

0 балів – завдання не виконане.

Підсумкова модульна робота здійснюється шляхом проведення письмової контрольної роботи у межах залікового модулю дисципліни.

Кожен варіант підсумкової модульної роботи для здобувачів очної та заочної форм навчання складається з двох теоретичних завдань. Відповіді на поставленні завдання повинні відображати вільне володіння обсягом матеріалу, передбаченим програмою, зокрема, вміти застосовувати його на практиці (у вигляді наведення власних прикладів, розв'язання психологічних ситуацій тощо), оцінювати факти, явища, вільно висловлювати власні думки, самостійно оцінювати різноманітні явища та факти, виявляючи особисту позицію що до них, вміло використовувати міжпредметні зв'язки.

Критерії оцінювання знань здобувачів при виконанні контрольної роботи (оцінюється в діапазоні від 0 до 16 балів):

Максимальна сума балів за правильне виконання теоретичних завдань складає 16 балів. Вага одного правильно вирішеного теоретичного завдання складає 8 балів: 8 балів – завдання виконане в повному обсязі, відповідь вірна; 7-6 бала – завдання виконане вірно, допущені незначні помилки; 5-4 бала –

завдання виконане у цілому вірно, допущені помилки; 3-2 бала – завдання виконане частково, допущені значні помилки; 1 бал – завдання виконане на рівні окремих фрагментів; 0 балів – завдання не виконане.

Підсумковий контроль успішності проводиться з метою оцінки результатів навчання та передбачає перевірку засвоєння здобувачами теоретичного та практичного матеріалу дисципліни. Здійснюється шляхом складання здобувачами усного іспиту за екзаменаційними білетами встановленої форми.

Зміст завдань екзаменаційних білетів формується відповідно до програми навчальної дисципліни, відповіді на які повинні відображати вільне володіння здобувачами обсягом матеріалу, передбаченим програмою, зокрема, вміння застосовувати його на практиці, оцінювати факти, явища, вільно висловлювати власні думки, самостійно оцінювати різноманітні явища та факти, виявляючи особисту позицію щодо них, вміло використовувати міжпредметні зв'язки.

Тривалість усного іспиту для одного здобувача не повинна перевищувати 0,5 години (з врахуванням часу на підготовку та відповідь здобувача). Для уточнення рівня володіння матеріалом дисципліни екзаменатор може задавати додаткові питання.

Здобувач допускається до складання іспиту, якщо він виконав усі види обов'язкових робіт, що передбачені робочою програмою дисципліни.

У разі отримання незадовільної оцінки, перескладання іспиту з дисципліни допускається не більше двох разів.

Критерії оцінювання знань здобувачів на підсумковому контролі (оцінюється від 0 до 30 балів):

30 балів – здобувач в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, глибоко та всебічно розкрив поставлених завдань;

29-20 бали – здобувач достатньо повно володіє навчальним матеріалом, в основному розкрив зміст поставлених завдань. При наданні відповіді на деякі питання не вистачає достатньої глибини та аргументації, при цьому є несуттєві неточності та незначні помилки;

19-10 балів – здобувач в цілому володіє навчальним матеріалом, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки;

9-1 балів – здобувач частково/фрагментарно володіє навчальним матеріалом, відповіді загальні, допущено при цьому суттєві помилки;

0 балів – здобувач не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту поставлених завдань.

У разі не згоди із результатом підсумкового контролю або порушенням процедури його проведення здобувач має право на їхнє оскарження. Порядок такого оскарження викладений у Положенні про організацію освітнього процесу в Національному університеті цивільного захисту України.

Оцінювання самостійної роботи. Результати самостійної роботи спеціально не оцінюються, але виявляються під час діагностики знань з навчальної дисципліни. Навчальний матеріал дисципліни, засвоєний у процесі самостійної роботи, виноситься на підсумковий контроль, передбачений робочим навчальним планом, разом з іншим навчальним матеріалом дисципліни і оцінюється за критеріями відповідного підсумкового контролю.

Оцінювання індивідуальних завдань здійснюється під час поточного контролю теми на відповідному аудиторному занятті. Оцінювання тем, які виносяться лише на самостійну роботу і не входять до тем аудиторних занять, контролюється під час модульного та підсумкового контролів. Оцінювання індивідуальних завдань з дисципліни залежить від форми виконання індивідуального завдання, наприклад:

Підготовка огляду певної наукової проблеми/аналізу ситуації:

5 балів – робота виконана у повному обсязі із чітким дотриманням визначеної структури. Робота містить ґрунтовний аналіз, висновки та рекомендації з порушеної проблеми;

4 бали – робота виконана у повному обсязі із дотриманням визначеної структури за виключенням деяких елементів. Робота містить аналіз, висновки та рекомендації з порушеної проблеми;

3 бали – робота виконана частково із дотриманням визначеної структури, що містить більшість необхідних елементів. Робота містить поверхневий аналіз, висновки та окремі рекомендації з порушеної проблеми;

2 бали – робота виконана частково. Структура роботи недотримана. Робота містить поверхневий аналіз, окремі висновки. Рекомендації з порушеної проблеми відсутні;

1 бал – робота виконана на рівні окремих фрагментів. Структура роботи недотримана. Робота містить поверхневий аналіз, висновки зроблені не вірно. Рекомендації з порушеної проблеми відсутні;

0 балів – завдання не виконано або у роботі виявлено факти академічної недоброчесності.

Групова презентація: 3 бали – усі ідеї подані таким чином, що демонструють глибокі знання здобувачів про предмет дослідження і здатність мислити логічно. Тема презентації чітко визначена і добре розроблена. Презентація має зрозумілу і логічну структуру, організована. Дотримані прийняті норми культури презентації, автори творчо підійшли до її оформлення. Робота не переобтяжена текстом. Наявні гіперпосилання працюють коректно. Усі учасники групи беруть активну участь у висвітленні презентації;

2 бали – більша частина ідей подані таким чином, що демонструють значні знання здобувачів про предмет дослідження і здатність мислити логічно. Тема презентації доволі чітко визначена і задовільно розроблена. Презентація має зрозумілу і логічну структуру, у достатній мірі організована. Дотримані прийняті норми культури презентації. Робота дещо переобтяжена текстом, що ускладнює її сприйняття. Наявні гіперпосилання працюють. Переважна більшість учасників групи беруть участь у висвітленні презентації;

1 бал – більшість ідей у презентації виражені нечітко. Тема визначена нечітко і розроблена з помилками. Презентація має порушену структуру або взагалі її не має. Зустрічається багато порушень прийнятих норм культури проведення презентації. Окремі учасники групи або лише один з них може пояснити викладені ідеї;

0 балів – завдання не виконано або у роботі виявлені факти академічної не доброчесності;

Проектна діяльність: 5 балів – робота виконана у повному обсязі на актуальну та практично значущу тему. Наявний творчий підхід до вирішення проблеми. У роботі правильно визначено об'єкт та предмет дослідження. Обґрунтовано використано доцільні методи. Містяться відповідні висновки з якісними і кількісними даними. Презентація проекту містить необхідний ілюстраційний матеріал, доповідач вільно орієнтується у поданому матеріалі, відповідає на поставлені запитання;

4 бали – робота виконана у повному обсязі на актуальну та практично значущу тему. У роботі правильно визначено об'єкт та предмет дослідження. Доцільно використано методи. Містяться відповідні висновки. Презентація проекту містить необхідний ілюстраційний матеріал, доповідач орієнтується у поданому матеріалі, відповідає на поставлені запитання з незначними помилками;

3 бали – робота виконана. У роботі визначено об'єкт та предмет дослідження, що потребують уточнення. Доцільно використано методи. Містяться відповідні висновки. Презентація проекту містить ілюстраційний матеріал, дещо перевантажений текстом, доповідач переважно орієнтується у поданому матеріалі, відповідає на поставлені запитання з помилками.

2 бали – робота виконана частково. У роботі невірно визначено об'єкт та предмет дослідження. Використані методи переважно вжито доцільно. Містяться часткові висновки. Презентація проекту перевантажена текстом, доповідач слабо орієнтується у поданому матеріалі, відповідає на поставлені запитання з грубими помилками;

1 бал – робота виконана на рівні окремих фрагментів. У роботі невірно визначено об'єкт та предмет дослідження або вони відсутні. Використані методи недоцільні. Містяться часткові висновки. Презентація проекту відсутня, доповідач не орієнтується у поданому матеріалі;

0 балів – завдання не виконано або у роботі виявлені факти академічної не доброчесності.

Перелік завдань для підготовки до іспиту

1. Надати загальні відомості про науку та наукові дослідження.
2. Представити критерії, принципи та рівні наукового пізнання.
3. Описати науковий період розвитку психології діяльності в особливих умовах як галузі вітчизняної психологічної науки.
4. Охарактеризувати вітчизняні наукові школи в межах психології діяльності в особливих умовах.
5. Охарактеризувати гендерну складову вітчизняної наукової спеціальності 19.00.09 - «Психологія діяльності в особливих умовах».
6. Розкрити поняття: ідея та основні етапи наукового дослідження.
7. Надати класифікацію наукових теорій.
8. Розкрити зв'язок наукової діяльності та глобалізації науки.
9. Охарактеризувати нормативне регулювання наукової діяльності в Україні.
10. Навести інформацію щодо установ, які безпосередньо здійснюють наукові дослідження в Україні.
11. Охарактеризувати основні методологічні підходи в науковому дослідженні.
12. Розкрити зміст основних етапів наукового психологічного дослідження.
13. Розкрити поняття проблематики наукового дослідження та його складових.
14. Охарактеризувати теоретико-методологічні аспекти наукових досліджень в межах психології діяльності в особливих умовах.
15. Розкрити сутність складових структури наукового дослідження: тема, актуальність, об'єкт і предмет дослідження.
16. Розкрити сутність складових структури наукового дослідження: гіпотеза, мета і завдання дослідження.
17. Розкрити сутність складових структури наукового дослідження: наукова новизна і теоретичне значення результатів дослідження.
18. Розкрити сутність складових структури наукового дослідження: достовірність (вірогідність), практичне значення результатів дослідження та їх впровадження.
19. Охарактеризувати теоретико-методологічні аспекти наукових досліджень в межах психології діяльності в особливих умовах.
20. Проаналізувати зміст загальних та спеціальних методів психологічного дослідження.
21. Проаналізувати основні організаційні етапи наукового психологічного дослідження.
22. Надати класифікацію загальних та спеціальних методів наукового дослідження.

23. Проаналізувати класифікацію методів, що використовуються у психологічних дослідженнях.
24. Охарактеризувати теоретичні методи наукового психологічного дослідження.
25. Дати загальну характеристику комплексним методам наукового психологічного дослідження.
26. Проаналізувати науково-теоретичні аспекти досліджень в межах психології діяльності в особливих умовах.
27. Розкрити сутність експерименту та загальні вимоги до його проведення.
28. Охарактеризувати принципи та стратегії експериментального дослідження в психології.
29. Дати класифікацію наукових експериментів.
30. Описати класичну методику планування наукових експериментів.
31. Розкрити особливості використання емпіричних методів наукових досліджень в межах психології діяльності в особливих умовах.
32. Розкрити особливості експериментального дослідження в психології.
33. Описати вимоги до експериментатора та до діагностичних методик.
34. Розкрити сутність та дати загальну характеристику математичним методам наукового дослідження в психології.
35. Розкрити сутність та дати загальну характеристику статистичним методам наукового дослідження в психології
36. Розкрити зміст описових статистичних методів.
37. Розкрити зміст методів математичної статистики для перевірки гіпотез
38. Розкрити зміст методу математичного моделювання.
39. Надати загальні характеристики кореляційному, регресивному, факторному та дисперсійному аналізу у психологічних дослідженнях.
40. Розкрити особливості використання математичних та статистичних методів у наукових дослідженнях в межах психології діяльності в особливих умовах.
41. Визначити роль комп'ютерних технологій та інструментарію у наукових дослідженнях.
42. Описати складові інформаційної бази наукових досліджень:
43. Охарактеризувати джерела первинної та вторинної наукової інформації.
44. Проаналізувати особливості сучасних платформи для обговорення наукових питань, обміну досвідом, отримання консультацій.
45. Описати склад та особливості інформаційної бази наукових досліджень в межах психології діяльності в особливих умовах.
46. Охарактеризувати загальні вимоги щодо презентації інформації про наукові результати.
47. Описати види наукових публікацій за результатами наукових досліджень.
48. Охарактеризувати загальні вимоги щодо оформлення результатів науково-дослідної роботи.

49. Розкрити поняття: впровадження, апробація та оприлюднення результатів наукового дослідження.

50. Надати прийоми викладення матеріалів наукового дослідження.

51. Описати порядок складання та оформлення звітів з науково-дослідних робіт.

52. Охарактеризувати основні вимоги щодо впровадження та ефективності наукових досліджень.

53. Охарактеризувати основні вимоги щодо апробації та оприлюднення результатів наукового дослідження.

54. Проаналізувати загальні вимоги щодо визначення ефективності наукових досліджень.

Політика викладання навчальної дисципліни

Політика відвідування аудиторних занять (особиста присутність студента): відвідування занять є обов'язковим компонентом в системі вивчення курсу, набуття загальних та фахових компетентностей (відвідування лекцій та практичних занять). За об'єктивних причин (наприклад, лікарняні, стажування, мобільність, індивідуальний графік, інше) аудиторні види занять та завдань можуть бути трансформовані в систему дистанційного навчання.

Політика щодо дедлайнів та перескладання: здобувач вищої освіти зобов'язаний дотримуватись крайніх термінів (дата для аудиторних видів робіт або час в системі дистанційного навчання), до яких має бути виконано певне завдання. За наявності поважних причин (відповідно до інформації, яку надано деканатом) здобувач має право на складання індивідуального графіку вивчення окремих тем дисципліни. Роботи, які виконуються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності балів). Перескладання модулів відбувається за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

Політика щодо академічної доброчесності: дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право та суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації; використання достовірної інформації з офіційних джерел у проектних завданнях. Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування та підготовки практичних завдань під час заняття.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Література

1. Екстремальна психологія: / Євсюков О.П., Куфлієвський А.С., Лебедєв Д.В., Назаров О.О. та ін.; за заг. ред. О.В. Тімченка. Підручник. Київ : Август Трейд, 2007. 502 с.
2. Кердивар В.В., Овсяннікова Я.О., Перелигіна Л.А., Похілько Д.С., Тімченко О.В., Шашенков Д.М. Генезис вітчизняної спеціальності 19.00.09 – «Психологія діяльності в особливих умовах»: монографія / за заг. ред. проф. О.В. Тімченка. Харків : Факт, 2024. 315 с.
3. Кризова психологія: навчальний посібник / за заг. ред. проф. О.В. Тімченка. Харків: НУЦЗУ, КП «Міська друкарня», 2010. 383 с.
4. Максименко С.Д., Носенко Е.Л. Експериментальна психологія. Підручник. Київ: Центр учбової літератури, 2021. 360 с.
5. Москальов І.О., Лисенко Д.П. Застосування методів математичної статистики у психолого-педагогічних дослідженнях: навч. посіб. Київ : НУОУ, 2023. 187 с.
6. Оніщенко Н.В. Пам'яті професора Олександра Володимировича. Проблеми екстремальної та кризової психології, 2025. № 1 (9). С. 183-185.
7. Психологічні технології ефективного функціонування та розвитку особистості: монографія / За ред. С.Д. Максименка, С.Б. Кузікової, В.Л. Зливкова. Суми : Вид-во СумДПУ імені А.С. Макаренка, 2019. – 540 с.
8. Психологія наукової діяльності : Монографія / Н.Ю. Волянчук, Г.В. Ложкін, А.Б. Колосов, Б.В. Андрійцев. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського; Центр ДЗК, 2020. 362 с.
9. Психологія діяльності в особливих умовах : навч.посіб. ; за заг. ред. проф. М.А. Кришталя, 2021. 120 с.
10. Психологічні наслідки перебування рятувальників у зоні проведення антитерористичної операції: монографія / С.Ю. Лебедєва, О.О. Назаров, Я.О. Овсяннікова, Н.В. Оніщенко, Д.С. Похілько, В.О. Тімченко, О.В. Тімченко, В.Є. Христенко / За заг. ред. Н.В. Оніщенко, О.В. Тімченка. Харків: НУЦЗУ, 2019. 174 с.
11. Сардак С. Е. Основи наукових досліджень : навч. посіб. / Д. : ДГУ, 2018. - 103 с.
12. Сидоренко В.В. Методологія і методи наукових досліджень: навчально-методичний посібник. Біла Церква: БІНПО, 2024. 150 с.
13. Сусліков Л.М., Студеняк І.П. Презентація наукових результатів: навчальний посібник. Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2019. 300 с.
14. Тімченко О.В. Вони були першими: (вітчизняні доктори наук за спеціальністю 19.00.09 – «Психологія діяльності в особливих умовах»).

Проблеми екстремальної та кризової психології, 2021. № 2(2). С. 110-117.
<http://dcpp.nuczu.edu.ua/uk/2-10.html>

15. Туриніна О. Л. Методологія та методи психологічного дослідження: навч.- метод. посіб. Київ : ДП “Вид. дім “Персонал”, 2018. 206 с.

Інформаційні ресурси:

1. Науковий журнал «Проблеми екстремальної та кризової психології»:
<http://dcpp.nuczu.edu.ua/uk/>

2. Бібліотека психологічної літератури: <http://psylib.kiev.ua/>

3. Українські підручники он-лайн: <http://pidruchniki.ws/>

4. Психологічна бібліотека Псі-фактор: <http://psyfactor.org>

5. Наукова бібліотека Національного педагогічного університету ім. М.П.Драгоманова: <http://hklib.npu.edu.ua/>

Крім вказаних вище джерел є доцільним використання інших електронних ресурсів із зазначенням авторів, назви матеріалу на сайті та адреси в Інтернеті.

Розробник:

професор кафедри

психології діяльності в особливих умовах,

кандидат психологічних наук, професор

Олег НАЗАРОВ